

Максим Марченко,

кандидат юридичних наук,

докторант Харківського національного

університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0078-8346>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СФЕРІ ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наукову статтю присвячено встановленню особливостей адміністративно-правового регулювання господарської діяльності у сфері розмінування. Проаналізовано нормативно-правові акти, які встановлюють правові засади протимінної діяльності в Україні. Використано наукові доробки українських дослідників, які присвятили свої праці правовому регулюванню протимінної діяльності. Методологічною основою дослідження стали такі спеціально-юридичні методи, як системний, теоретико-юридичний, формально-догматичний, порівняльно-правовий.

Запропоновано визначення адміністративно-правового регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності як встановлення у законодавчих і підзаконних актах вимог до підприємств та організацій, які бажають займатися діяльністю з розмінування. Встановлено особливості адміністративно-правового регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності. Розроблено пропозиції для вдосконалення адміністративно-правового регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності.

Ключові слова: *правове регулювання, господарювання, господарська діяльність, протимінна діяльність, розмінування, сертифікація, акредитація, публічні закупівлі, оцінка відповідності.*

Marchenko M.

Administrative and Legal Regulation of Business in the Field of Mine Action

The scientific article is devoted to establishing the features of administrative and legal regulation of business activities in the field of mine action. Legislative and regulatory acts that establish the legal framework for mine action in Ukraine have been examined. The scientific achievements of Ukrainian researchers who have devoted their work to the legal regulation of mine action have been utilized. The methodological basis of the study included special legal methods such as systemic, theoretical, and legal, formal and dogmatic, comparative and legal.

The definition of administrative and legal regulation of business in the field of mine action has been proposed as the establishment in legislative and regulatory acts of requirements for enterprises and organizations that wish to engage in mine action activities. The features of administrative and legal regulation of business in the field of mine action have been established: admission to mine action activities is conditioned by the procedure for passing the certification of enterprises and organizations that wish to engage in mine action activities; licensing of mine action activities is not provided for; the conditions and procedure for accreditation of conformity assessment bodies by the National Accreditation Agency of Ukraine have been established; the conditions and procedure for certification of mechanized demining equipment have been established; the powers of the Humanitarian Demining Center for public procurement of demining services for agricultural areas have been established.

Proposals have been developed to improve the administrative and legal regulation of business in the field of mine action activities: to introduce licensing of enterprises and organizations wishing to carry out demining instead of certification, to develop Licensing Conditions for Mine Action Activities, which will regulate the requirements for mine action processes and equipment used during demining, to provide in the legislation the powers of the Humanitarian Demining Center for public procurement of demining services.

Keywords: *legal regulation, economic management, economic activity, mine action, demining, certification, accreditation, public procurement, conformity assessment.*

Постановка проблеми. Післявоєнне розмінування території України вимагатиме поєднання зусиль міжнародних організацій, підрозділів державних органів влади та приватних підприємств, які отримали сертифікат оператора протимінної діяльності. Господарська діяльність у сфері розмінування вимагає належного правового регулювання, адже допуск підприємств і організацій до протимінної діяльності повинен здійснюватися на підставі об'єктивних вимог та в установленому порядку. Окрім того належне правове

регулювання потребує здійснення публічних закупівель послуг з розмінування. Перелічені обставини обґрунтовують актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості та сутність адміністративно-правового регулювання у різних сферах господарювання загалом та протимінної діяльності зокрема були предметом наукового пошуку вітчизняних фахівців з юридичних наук. Загальні засади адміністративно-правового регулювання підприємництва відображені у працях В. В. Сидоренко [22], Г. С. Буга та С. Г. Кузьменка [2]. Характеристика публічних закупівель наведена у працях Н. А. Суходольської [23] та Т. І. Швидкої [25]. Висвітленню особливостей правового регулювання протимінної діяльності присвячені праці О. М. Ботнаренко [1], А. О. Гавази [3], І. М. Лаппо, Є. М. Бірюкова, О. В. Журахова, Ю. М. Добришкіна [6], Д. Д. Плинокоса, Л. М. Давиденка, Д. М. Шабанова, О. І. Кукуряна [9]. Зазначені праці розкривають окремі особливості сертифікації операторів протимінної діяльності, але не визначають специфічних рис господарювання у сфері протимінної діяльності. Саме тому виникає потреба у здійсненні дослідження адміністративно-правового регулювання господарської діяльності у сфері розмінування.

Мета статті полягає у встановленні особливостей адміністративно-правового регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності та розробці пропозицій, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства.

Методологічною основою дослідження виступили як загальнонаукові, так і спеціально-юридичні методи пізнання. Серед загальнонаукових методів застосовано метод філософської діалектики, що реалізується через аналіз і синтез, сходження від простого до складного та від абстрактного до конкретного, а також за допомогою моделювання, абстрагування, ідеалізації та формалізації. До спеціально-юридичних методів, використаних у дослідженні, належать системний, теоретико-юридичний, формально-догматичний, порівняльно-правовий методи, а також метод державно-правового моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні засади адміністративно-правового регулювання господарської діяльності розроблені у працях окремих дослідників. В. В. Сидоренко розглядає адміністративно-правове регулювання економічної діяльності суб'єктів господарювання як видання нормативно-правових актів, які містять правила, яких повинні дотримуватися підприємці, здійснюючи свою діяльність [22, с. 601]. Г. С. Буга та С. Г. Кузьменко стверджують, що під адміністративно-правовим регулюванням підприємницької діяльності слід розуміти один із видів регулюючого впливу на суспільні відносини у певній сфері, що здійснюється уповноваженими органами державної влади за допомогою спеціалізованих органів [2, с. 320]. Враховуючи дослідження науковців, можна визначити адміністративно-правове регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності як встановлення у законодавчих і підзаконних актах вимог до підприємств та організацій, які бажають займатися діяльністю з розмінування.

Правове регулювання протимінної діяльності здійснюється на підставі Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» (далі – Закон № 2642-VIII). У ст. 1 Закону № 2642-VIII встановлені визначення протимінної діяльності, гуманітарного розмінування, знешкодження вибухонебезпечних предметів, утилізації надлишкових боєприпасів. Важливо зазначити, що розділ IV Закону № 2642-VIII має назву «Засади здійснення господарської діяльності у сфері протимінної діяльності». Окрім того норми ст. 9 Закону № 2642-VIII встановлюють порядок обліку суб'єктів господарювання, які мають право на провадження видів господарської діяльності у сфері протимінної діяльності [10]. В одній із попередніх статей ми дійшли висновку, що господарську діяльність у сфері протимінної діяльності здійснюють сертифіковані відповідно до закону юридичні особи публічного або приватного права [7, с. 863]. Таким чином можливість господарювання у сфері протимінної діяльності передбачена законодавством України.

Згідно з ч. 1 ст. 3 Господарського кодексу України (далі – ГК України) під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [4]. Отже, під час провадження протимінної діяльності виконання робіт з розмінування може здійснюватися на платній основі за встановленою ціною.

Варто відзначити, що відповідно до ч. 2 ст. 28 Закону № 2642-VIII виконавцями заходів у сфері протимінної діяльності є оператори протимінної діяльності. Згідно з п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону № 2642-VIII операторами протимінної діяльності можуть бути не лише уповноважені підрозділи центральних органів виконавчої влади, а й підприємства та організації різних форм власності [10]. У попередніх дослідженнях нами зазначалося, що саме оператори протимінної діяльності є тим різновидом суб'єктів, який безпосередньо виконує завдання з розмінування [24, с. 259]. Отже, можна зробити висновок, що підприємства та організації різних форм власності мають право здійснювати господарювання у сфері протимінної діяльності.

Перелік видів господарської діяльності визначається Класифікатором видів економічної діяльності (далі – КВЕД), затвердженим наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457. Водночас у КВЕД відсутні такі різновиди економічної діяльності, як «протимінна діяльність», «розмінування» чи «гуманітарне розмінування» [5]. Згідно з ч. 2 ст. 57 Господарського кодексу України в установчих документах суб'єкта господарювання обов'язково має бути визначено предмет його діяльності [4]. Крім того, форма заяви про державну реєстрацію юридичної особи, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 18.11.2016 № 3268/5, передбачає окремий розділ, у якому заявник зобов'язаний перелічити види економічної діяльності, якими буде займатися юридична особа [11].

Якщо ж у КВЕД відсутній відповідний різновид економічної діяльності, то засновники юридичної особи не мають можливості передбачити його ані у статуті, ані у заяві про державну реєстрацію. У цьому контексті цілком обґрунтованою є пропозиція щодо закріплення у КВЕД окремого виду економічної діяльності – «розмінування».

Проведення господарювання у сфері протимінної діяльності передбачає проходження відповідних дозвільних процедур. О. М. Ботнарєнко звертає увагу на те, що адміністративно-правові гарантії у цій сфері покликані спростити регуляторні процедури, оптимізувати сертифікаційні процедури, зменшити бюрократичне навантаження [1, с. 141]. І. М. Лаппо разом із групою науковців стверджує, що сертифікація підприємств та організацій, які планують здійснювати протимінну діяльність, покликана забезпечити якість процесів розмінування та виконання вимог до обладнання, яке використовується у протимінній діяльності [6, с. 78]. Водночас поряд зі спрощенням дозвільних процедур у сфері протимінної діяльності повинен здійснюватися ефективний контроль за якістю процесів розмінування і технічним станом обладнання, що використовується у протимінній діяльності.

Однією з дозвільних процедур у сфері господарської діяльності є ліцензування. Але в переліку видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню, передбачених у ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII, немає протимінної діяльності [12]. Тож здійснення господарювання у сфері протимінної діяльності не потребує отримання ліцензії.

Відповідно до ст. 28 та ст. 29-1 Закону № 2642-VIII підприємства та організації для набуття статусу операторів протимінної діяльності повинні отримати сертифікат відповідності процесів з протимінної діяльності. Вказаний документ є підставою для реєстрації оператора протимінної діяльності та допуску його до проведення робіт та надання послуг у сфері протимінної діяльності [10]. Отже, законодавство про протимінну діяльність висуває вимоги до сертифікації операторів протимінної діяльності.

Видача документів дозвільного характеру для здійснення господарської діяльності певного виду повинна здійснюватися відповідно до вимог Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі – Закон № 2806-IV). Зазначений законодавчий акт встановлює порядок, строки і умови проведення дозвільної або погоджувальної процедури та видачі документів дозвільного характеру [13]. Сертифікат відповідності процесів з протимінної діяльності цілком відповідає сутності документу дозвільного характеру. Тому під час сертифікації операторів протимінної діяльності повинні виконуватися вимоги Закону № 2806-IV.

Умови сертифікації підприємств, які бажають здійснювати протимінну діяльність, закріплені у ст. 29-1 Закону № 2642-VIII [10], Порядку реалізації експериментального проекту щодо сертифікації операторів протимінної діяльності та процесів протимінної діяльності, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2024 № 123 [14] (далі – Порядок сертифікації операторів та процесів), Національному стандарті «Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення» ДСТУ 8820:2023, затвердженому наказом ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 13.03.2023 № 27 (далі – Національний стандарт протимінної діяльності) [8], а також Порядку реалізації експериментального проекту щодо здійснення обов'язкової сертифікації механізованих засобів розмінування (гуманітарного розмінування), пов'язаних з ними виробів, компонентів та обладнання, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 08.03.2024 № 271 (далі – Порядок сертифікації обладнання) [15]. Відповідно, сертифікація процесів протимінної діяльності слід відрізняти від сертифікації механізованих засобів розмінування.

Зауважимо, що згідно зі ст. 29-1 Закону № 2642-VIII сертифікацію операторів протимінної діяльності мають право здійснювати акредитовані органи з оцінки відповідності. Також згідно з ч. 3 ст. 25-1 Закону № 2642-VIII сертифікацію операторів протимінної діяльності повинен здійснювати центр гуманітарного розмінування [10]. Тобто для того, щоб отримати право видавати сертифікати відповідності підприємствам і організаціям, які прагнуть здійснювати протимінну діяльність, органи з оцінки відповідності

самі повинні пройти акредитацію. Водночас залишається незрозумілим, чи повинен центр гуманітарного розмінування проходити акредитацію, оскільки його повноваження щодо сертифікації прямо визначені нормами Закону № 2642-VIII.

Відповідно до ст. 29 Закону № 2642-VIII [10] та ст. 6 Закону України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» від 17.05.2001 № 2407-III здійснювати акредитацію органів з оцінки відповідності повинен Національний орган України з акредитації [16]. Правовий статус цього органу визначено Положенням, затвердженим наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 13.07.2020 № 1318, згідно з пунктом 8 якого проведення акредитації органів з оцінки відповідності віднесено безпосередньо до його функцій [17].

На офіційному сайті Національного агентства з акредитації України оприлюднено реєстр акредитованих органів з оцінки відповідності. Однією зі складових цього реєстру є Список органів з сертифікації продукції, процесів і послуг. У цьому списку зазначено такі органи з оцінки відповідності у сфері розмінування: військова частина А2641, відділ сертифікації та гарантії якості Міжрегіонального центру гуманітарного розмінування та швидкого реагування ДСНС України, орган з сертифікації Центру протимінної діяльності, а також орган сертифікації Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки [21].

Отже, в Україні зареєстровано і акредитовано чотири органи з оцінки відповідності операторів протимінної діяльності. Один із них є військовим підрозділом, інші – підрозділами органів виконавчої влади, а ще один орган оцінки відповідності має статус наукової установи. Всі вони мають право здійснювати сертифікацію підприємств та організацій, які прагнуть отримати статус оператора протимінної діяльності. Проходження процедури сертифікації операторів та процесів протимінної діяльності саме у вказаних органах з оцінки відповідності є обов'язковою умовою для здійснення господарювання у сфері протимінної діяльності.

Характеризуючи особливості процедури сертифікації протимінної діяльності, слід наголосити, що згідно з п. 9.2 Національного стандарту протимінної діяльності сертифікація операторів протимінної діяльності здійснюється відповідно до процедур оцінювання, правил для надання і підтримання сертифікації, що визначені органом з оцінки відповідності. Зазначені правила орган з оцінки відповідності повинен розміщувати на електронних ресурсах або надавати заявнику за його запитом [8]. Отже, норми Національного стандарту протимінної діяльності передбачають, що затвердження правил сертифікації операторів протимінної діяльності належить до компетенції органу з оцінки відповідності. Враховуючи, що таких органів декілька, у кожного з них можуть існувати особливі правила сертифікації операторів протимінної діяльності, відмінні один від одного.

Позитивним кроком у регулюванні протимінної діяльності було затвердження у лютому 2024 року загальноукраїнського підзаконного акта – Порядку сертифікації операторів та процесів. Згідно з п. 6 цього Порядку сертифікації операторів та процесів процедурі сертифікації підлягали такі процеси у сфері протимінної діяльності: технічне і нетехнічне обстеження, розмінування вручну або з використанням машин і механізмів, застосування кінологічних розрахунків мінно-розшукової служби, очищення районів ведення бойових дій, розмінування акваторій, знешкодження вибухонебезпечних залишків війни. Встановлено певні етапи сертифікації: первинний, організаційний, операційний, етап оцінки на місці, етап аналізу даних і прийняття рішення [14]. Кожен з акредитованих органів з оцінки відповідності під час розгляду документів підприємства і видачі сертифікату оператору протимінної діяльності повинен керуватися саме тими вимогами, які встановлені у Порядку сертифікації операторів та процесів.

Важливо проаналізувати вимоги до сертифікації механізованих засобів розмінування, встановлені у Порядку сертифікації обладнання. Згідно з п. 9 Порядку сертифікації обладнання передбачені такі етапи сертифікації: подання і розгляд заявки, укладення сертифікаційної угоди, оцінювання та проведення випробувань продукції, видача сертифіката відповідності продукції. У додатку до Порядку сертифікації обладнання встановлені вимоги до механізованих засобів розмінування, пов'язаних з ними виробів, компонентів і обладнання. Відповідно до пп. 8 п. 2 і п. 4 Порядку сертифікації обладнання обов'язкову сертифікацію механізованих засобів розмінування проводить Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки [15]. Вказана норма суттєво відрізняє сертифікацію механізованих засобів розмінування від сертифікації операторів та процесів протимінної діяльності, яку нині можуть здійснювати чотири органи оцінки відповідності. При цьому зазначений науково-дослідний інститут може здійснювати як сертифікацію процесів протимінної діяльності, так і сертифікацію механізованих засобів розмінування.

Можна зробити висновок, що процедури сертифікації операторів і процесів протимінної діяльності, а також механізованих засобів розмінування є адміністративно-правовими гарантіями для забезпечення якості розмінування. Зазначені процедури мають дозвільний характер, докладно регулюються підзаконними актами України, обумовлюють отримання підприємством або організацією статусу оператора протимінної діяльності.

Адміністративно-правове регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності також полягає у веденні обліку операторів протимінної діяльності. Порядок ведення обліку операторів протимінної діяльності затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1150 (далі – Порядок обліку). Згідно з п. 2 і п. 5 вказаного Порядку обліку акредитований орган з оцінки відповідності після видачі підприємству або організації сертифіката оператора протимінної діяльності повідомляє про своє рішення Національний орган з питань протимінної діяльності, який і веде реєстр цих операторів [18]. Зазначена процедура обліку операторів протимінної діяльності також є засобом адміністративно-правового регулювання у сфері протимінної діяльності.

Наступним засобом адміністративно-правового регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності є публічні закупівлі послуг з розмінування земельних ділянок. Н. А. Суходольська зазначає, що публічні закупівлі дозволяють запобігти проявам корупції в органах державної влади шляхом застосування електронної системи ProZorro, через яку проходять більшість закупівель [24, с. 33]. Т. І. Швидка стверджує, що інститут публічних закупівель є поєднанням господарсько-правового та адміністративно-правового регулювання суспільних відносин [25, с. 218].

Відповідно до змісту ст. 8 Закону № 2642-VIII [10] та ст.ст. 2 і 3 Закону України «Про публічні закупівлі» органи державної влади фінансують заходи у сфері протимінної діяльності за рахунок коштів Державного бюджету України шляхом проведення процедур публічних закупівель [19]. Водночас у жодній нормі Закону № 2642-VIII не визначено компетенції Національного органу з питань протимінної діяльності, окремого міністерства, місцевих органів влади, Центру протимінної діяльності чи Центру гуманітарного розмінування щодо здійснення закупівлі послуг з розмінування у сертифікованих операторів протимінної діяльності.

Повноваження Центру гуманітарного розмінування щодо закупівлі послуг з розмінування земельних ділянок сільськогосподарського призначення закріплені в п. 10 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення компенсації витрат за гуманітарне розмінування земель сільськогосподарського призначення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2024 № 284. При цьому закупівля таких послуг має здійснюватися відповідно до вимог законодавства у сфері публічних закупівель [20]. Отже, правові підстави діяльності Центру гуманітарного розмінування щодо проведення закупівель послуг із розмінування закріплені на підзаконному рівні.

Порядок та умови проведення публічних закупівель врегульовані нормами Закону України «Про публічні закупівлі». Повноваження Центру гуманітарного розмінування, закріплені у ст. 25-1 Закону № 2642-VIII, не передбачають проведення закупівель. Тож на законодавчому рівні варто визначити той орган влади, який буде проводити публічні закупівлі послуг з розмінування.

Науковці також висувають пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання дозвільних процедур у сфері протимінної діяльності. Зокрема, А. О. Гаваза вважає за необхідне створення при Національному органі з питань протимінної діяльності оперативного центру, наділеного правом акредитації організацій, які можуть бути залучені до виконання відповідних завдань [3, с. 51]. Тобто науковець пропонує відмовитися від чинної процедури сертифікації операторів протимінної діяльності та запровадити єдиний механізм їх акредитації виключно в одному органі державної влади, замість кількох, як це відбувається нині. Тому постає питання про доцільність нормативного врегулювання умов ліцензування підприємств, що планують здійснювати діяльність із розмінування.

Д. Д. Плинокос та група дослідників підкреслюють, що під час удосконалення правового регулювання протимінної діяльності в Україні доцільно враховувати досвід і найкращі практики Хорватії. Науковці зазначають, що сертифікацію операторів протимінної діяльності у цій країні здійснює Хорватський центр протимінної діяльності [9, с. 94]. Вочевидь, імплементація європейських стандартів правового регулювання в Україні сприятиме адаптації національного законодавства до вимог та стандартів ЄС.

Висновки. Адміністративно-правове регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності – це встановлення у законодавчих і підзаконних актах вимог до підприємств та організацій, які бажають займатися діяльністю з розмінування.

Особливості адміністративно-правового регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності полягають у наступному:

1. Допуск до здійснення протимінної діяльності обумовлений процедурою проходження сертифікації підприємств і організацій, які бажають здійснювати діяльність з розмінування.
2. Ліцензування протимінної діяльності не передбачено.
3. Встановлено умови і процедуру акредитації органів з оцінки відповідності Національним агентством з акредитації України.
4. Передбачено умови і порядок сертифікації операторів протимінної діяльності та процесів протимінної діяльності чотирма органами з оцінки відповідності: військова частина А2641, відділ сертифікації та гарантії якості Міжрегіонального центру гуманітарного розмінування та швидкого реагування ДСНС України, орган з сертифікації Центру протимінної діяльності, орган сертифікації Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки.
5. Закріплено умови і порядок сертифікації механізованих засобів розмінування, яку здійснює Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки.
6. Передбачено порядок обліку операторів протимінної діяльності.
7. Встановлено повноваження Центру гуманітарного розмінування щодо здійснення публічних закупівель послуг з розмінування територій сільськогосподарського призначення.

Для вдосконалення адміністративно-правового регулювання господарювання у сфері протимінної діяльності пропонуємо:

1. Закріпити у КВЕД окремий різновид господарювання – протимінну діяльність.
2. Замість процедури сертифікації операторів протимінної діяльності запровадити ліцензування підприємств та організацій, які бажають здійснювати розмінування.
3. Розробити Ліцензійні умови протимінної діяльності, які будуть регулювати вимоги до процесів протимінної діяльності та обладнання, яке використовується під час розмінування.
4. Передбачити у Законі України «Про протимінну діяльність» повноваження Центру гуманітарного розмінування щодо здійснення публічних закупівель послуг з розмінування.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть полягати у розробці пропозицій для вдосконалення правового регулювання дозвільних процедур у сфері протимінної діяльності.

Список використаних джерел

1. Ботнаренко О. М. Юридичні гарантії у сфері протимінної діяльності: теоретичні підходи та практичні виклики. *Вісник національного технічного університету «Київський політехнічний інститут».* Політологія. Соціологія. Право. 2025. № 1 (65). С. 138–145. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.1\(65\).332570](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.1(65).332570).
2. Буга Г. С., Кузьменко С. Г. Поняття адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності. *Право та державне управління.* 2023. № 4. С. 317–321. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.41>.
3. Гаваза А. О. Світовий досвід формування культури безпеки протимінної діяльності та можливість імплементації його в Україні. *Науковий вісник: Державне управління.* 2021. № 1 (7). С. 40–65. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)).
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15> (дата звернення: 15.08.2025).
5. Класифікатор видів економічної діяльності ДК 009:2010 : наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 № 457. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10> (дата звернення: 15.08.2025).
6. Лаппо І. М., Бірюков Є. М., Журахов О. В., Добришкін Ю. М. Центр протимінної діяльності: основні аспекти діяльності та перспективи розвитку. *Збірник наукових праць державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєнь та військової техніки.* 2023. № 4 (18). С. 74–80. DOI: <https://doi.org/10.37701/dndivsovt.15.2023.10>
7. Марченко М. Ю. Поняття та характеристика протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії. *Вісник кримінологічної асоціації України.* 2024. № 3 (33). С. 853–866. DOI: <https://doi.org/10.32631/vsa.2024.3.81>
8. Національний стандарт «Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення» ДСТУ 8820:2023 : наказ ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації,

- сертифікації та якості» від 13.03.2023 № 27. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0027774-23#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
9. Плинокос Д. Д., Давиденко Л. М., Шабанов Д. М., Кукурян О. І. Правове регулювання протимінної діяльності : міжнародний досвід. *Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки*. 2023. Вип. 4 (18). С. 89–96. DOI: <https://doi.org/10.37701/dndivsovt.18.2023.13>.
 10. Про протимінну діяльність в Україні : Закон України від 06.12.2008 № 2642-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
 11. Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: наказ Міністерства юстиції України від 18.11.2016 № 3268/5. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1500-16#top> (дата звернення: 15.08.2025).
 12. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (дата звернення: 15.08.2025).
 13. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15> (дата звернення: 15.08.2025).
 14. Про затвердження Порядку реалізації експериментального проекту щодо сертифікації операторів протимінної діяльності та процесів протимінної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2024 № 123. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123-2024-п> (дата звернення: 15.08.2025).
 15. Про затвердження Порядку реалізації експериментального проекту щодо здійснення обов'язкової сертифікації механізованих засобів розмінування (гуманітарного розмінування), пов'язаних з ними виробів, компонентів та обладнання : постанова Кабінету Міністрів України від 08.03.2024 № 271. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271-2024-п#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
 16. Про акредитацію органів з оцінки відповідності: Закон України від 17.05.2001 № 2407-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2407-14#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
 17. Про затвердження Положення про Національне агентство з акредитації України: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 13.07.2020 № 1318. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1318915-20#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
 18. Про затвердження Порядку ведення обліку операторів протимінної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1150. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-2021-п> (дата звернення: 15.08.2025).
 19. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/find?text> (дата звернення: 15.08.2025).
 20. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення компенсації витрат за гуманітарне розмінування земель сільськогосподарського призначення : постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2024 № 284. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-2024-п#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
 21. Список органів з сертифікації продукції, процесів і послуг. Реєстр акредитованих органів оцінки відповідності. *Національне агентство з акредитації України. Офіційний сайт*. URL: <https://naau.org.ua/3-geiestr-akreditovani-kh-oo-v> (дата звернення: 15.08.2025).
 22. Сидоренко В. В. Адміністративно-правове регулювання і управління економічною діяльністю суб'єктів господарювання. *Наукові перспективи*. 2023. № 12 (42). С. 592–603. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12\(42\)-592-603](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12(42)-592-603)
 23. Суходольська Н. А. Загальна характеристика системи публічних закупівель товарів, робіт і послуг в Україні. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. № 33. С. 28–34. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6642283>.

24. Теремецький В. І., Марченко М. Ю. Загальна характеристика суб'єктів адміністративно-правового забезпечення протимінної діяльності в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3. Ч. 2. С. 259–265. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.42>.
25. Швидка Т. І. Публічні закупівлі в системі господарсько-правових відносин. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С. 214–219. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.34>.

References

1. Botnarenko, O. M. (2025). Yurydychni harantii u sferi protymynnoi diialnosti: teoretychni pidkhody ta praktychni vyklyky. [Legal guarantees in the field of mine action: theoretical approaches and practical challenges]. *Visnyk natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo – Bulletin of the National Technical University «Kyiv Polytechnic Institute». Political Science. Sociology. Law, 1 (65), 138-145 [in Ukrainian].*
2. Buha, H. S. & Kuzmenko, S. H. (2023). Poniattia administratyvno-pravovoho rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti. [The concept of administrative and legal regulation of entrepreneurial activity]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration, 4, 317-321 [in Ukrainian].*
3. Havaza, A. O. (2021). Svitovyi dosvid formuvannya kultury bezpeky protymynnoi diialnosti ta mozhlyvist implementatsii yoho v Ukraini [World experience in forming a mine safety culture and the possibility of its implementation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia – Scientific Bulletin: Public Administration, 1 (7), 40–65 [in Ukrainian].*
4. Hospodarskyi kodeks Ukraini : Zakon Ukrainy [Commercial Code of Ukraine: Law of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15> [in Ukrainian].
5. Klasyfikator vydiv ekonomichnoi diialnosti DK 009:2010 : nakaz Derzhavnoho komitetu Ukrainy z pytan tekhnichnoho rehuliuвання ta spozhyvchoi polityky [Classifier of types of economic activity DK 009:2010: order of the State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10> [in Ukrainian].
6. Lappo, I. M., Biriukov, Ye. M., Zhurakhov, O. V. & Dobryshkin, Yu. M. (2023). Tsentr protymynnoi diialnosti: osnovni aspekty diialnosti ta perspektyvy rozvytku. [Mine Action Center: main aspects of activity and development prospects]. *Zbirnyk naukovykh prats derzhavnoho naukovo-doslidnoho instytutu vyprobuvan i sertyfikatsii ozbroien ta viiskovoi tekhniki – Collection of scientific papers of the State Research Institute for Testing and Certification of Armaments and Military Equipment, 4 (18), 74-80. DOI: 10.37701/dndivsovt.15.2023.10 [in Ukrainian].*
7. Marchenko, M. Yu. (2024). Poniattia ta kharakterystyka protymynnoi diialnosti yak administratyvno-pravovoi katehorii. [The concept and characteristics of mine action as an administrative and legal category]. *Visnyk kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy – Bulletin of the Criminological Association of Ukraine, 3 (33), 853-866. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2024.3.81 [in Ukrainian].*
8. Natsionalnyi standart «Protyminna diialnist. Protsesy upravlinnia. Osnovni polozhennia» DSTU 8820:2023 : nakaz DP «Ukrainskyi naukovo-doslidnyi i navchalnyi tsentr problem standartyzatsii, sertyfikatsii ta yakosti» [National standard «Mine action. Management processes. Basic provisions» DSTU 8820:2023: order of the State Enterprise «Ukrainian Research and Training Center for Standardization, Certification and Quality»]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0027774-23#Text> [in Ukrainian].
9. Plynokos, D. D., Davydenko, L. M., Shabanov, D. M. & Kukurian, O. I. (2023). Pravove rehuliuвання protymynnoi diialnosti : mizhnarodnyi dosvid. [Legal regulation of mine action: international experience]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho naukovo-doslidnoho instytutu vyprobuvan i sertyfikatsii ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki – Collection of scientific papers of the State Research Institute for Testing and Certification of Armaments and Military Equipment, 4 (18), 89–96. DOI: 10.37701/dndivsovt.18.2023.13 [in Ukrainian].*
10. Pro protyminnu diialnist v Ukraini : Zakon Ukraine [On mine action in Ukraine: Law of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19#Text> [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia form zaiav u sferi derzhavnoi reiestratsii yurydychnykh osib, fizychnykh osib - pidpriiemtsiv ta hromadskykh formuvan : nakaz Ministerstva yustytysii Ukrainy [On approval of application forms in the field of state registration of legal entities, individual entrepreneurs and public organizations: order of the Ministry of Justice of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1500-16#top> [in Ukrainian].

12. Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti : Zakon Ukrainy [On licensing of types of economic activity: Law of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> [in Ukrainian].
13. Pro dozvilnu systemu u sferi hospodarskoi diialnosti : Zakon Ukrainy [On the permitting system in the field of economic activity: Law of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15> [in Ukrainian].
14. Pro zatverdzhennia Poriadku realizatsii eksperymentalnoho proektu shchodo sertyfikatsii operatoriv protyminnoi diialnosti ta protsesiv protyminnoi diialnosti : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Procedure for the implementation of the pilot project on the certification of mine action operators and mine action processes: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123-2024-п> [in Ukrainian].
15. Pro zatverdzhennia Poriadku realizatsii eksperymentalnoho proektu shchodo zdiisnennia oboviazkovoї sertyfikatsii mekhanizovanykh zasobiv rozminuvannia (humanitarnoho rozminuvannia), poviazanykh z nymy vyrobiv, komponentiv ta obladnannia : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Procedure for the implementation of a pilot project on mandatory certification of mechanized demining equipment (humanitarian demining), related products, components and equipment: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271-2024-п#Text> [in Ukrainian].
16. Pro akredytatsiiu orhaniv z otsinky vidpovidnosti: Zakon Ukrainy [On accreditation of conformity assessment bodies: Law of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2407-14#Text> [in Ukrainian].
17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Natsionalne ahentstvo z akredytatsii Ukrainy : nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy [On approval of the Regulations on the National Accreditation Agency of Ukraine: Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1318915-20#Text> [in Ukrainian].
18. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia obliku operatoriv protyminnoi diialnosti : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Procedure for keeping records of mine action operators: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-2021-п> [in Ukrainian].
19. Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy [On public procurement: Law of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/find?text> [in Ukrainian].
20. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia zdiisnennia kompensatsii vytrat za humanitarne rozminuvannia zemel silskohospodarskoho pryznachennia : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Procedure for the use of funds provided for in the state budget for the compensation of costs for humanitarian demining of agricultural lands: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (n. d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-2024-п#Text> [in Ukrainian].
21. Spysok orhaniv z sertyfikatsii produktsii, protsesiv i posluh. Reiestr akredytovanykh orhaniv otsinky vidpovidnosti. [List of bodies for certification of products, processes and services. Register of accredited conformity assessment bodies]. *Natsionalne ahentstvo z akredytatsii Ukrainy. Ofitsiyni sait*. Retrieved from: <https://naau.org.ua/3-reiestr-akreditovanikh-oov> [in Ukrainian].
22. Sydorenko, V. V. (2023). Administratyvno-pravove rehuliuвання i upravlinnia ekonomichnoi diialnistiu subiektiv hospodariuvannia. [Administrative and legal regulation and management of economic activities of business entities]. *Naukovi perspektyvy – Scientific perspectives*, 12 (42), 592-603. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12\(42\)-592-603](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12(42)-592-603) [in Ukrainian].
23. Sukhodolska, N. A. (2022). Zahalna kharakterystyka systemy publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh v Ukraini. [General characteristics of the system of public procurement of goods, works and services in Ukraine]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu i prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna – Scientific notes of the Lviv University of Business and Law. Economic series. Legal series*, 33, 28-34. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6642283> [in Ukrainian].
24. Teremetskyi, V. I. & Marchenko, M. Yu. (2025). Zahalna kharakterystyka subiektiv administratyvno-pravovoho zabezpechennia protyminnoi diialnosti v Ukraini. [General characteristics of subjects of administrative and legal support of mine action activities in Ukraine]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical*

and comparative jurisprudence, 3 (2), 259-265. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.42>. [in Ukrainian].

25. Shvydka, T. I. (2023). Publichni zakupivli v systemi hospodarsko-pravovykh vidnosyn. [Public procurement in the system of economic and legal relations]. *Analitychne-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and comparative law*, 4, 214-219. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.34> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 24.09.2025